

Li An Phoa, fotograaf: Martine Sprangers

Li An Phoa

‘Ik gebruik mijn hart als kompas’

Op pad voor drinkbare rivieren

Li An Phoa wandelt langs rivieren omdat haar hart daarvan gaat zingen. Haar doel: drinkbare rivieren als richtlijn voor een leefbare economie. Laura Vegter gaat met deze pionier in gesprek voor haar boek *Naar de Aarde*. “De rivier laat ons zien dat iedereen er toe doet.”

“Het liefst nam ik jullie allemaal mee naar buiten.” Het is nog ver voor de coronacrisis. In de warme zaal van centrum Pakhuis de Zwijger op verdieping nummer zoveel voelt Li An Phoa zich niet helemaal op haar gemak. Ik ontmoet de ecooloog, filosoof en docent bedrijfskunde voor het eerst bij een Meet Up rond het programma *Tegenlicht* waar zij aantreedt als gast. Na afloop vertrouwt ze me toe dat ze haar verhaal en publiek bij voorkeur blootstelt aan de elementen. ‘Buiten’ biedt meer ruimte voor spontaniteit en uitwisseling, zo verklaart ze. Toch ben ik direct onder de indruk als ze plaats neemt achter de microfoon. En ik veer op als ze zegt: “Als iedereen doet waar zijn hart van gaat zingen, komt er meer liefde in de wereld.” Li An legt een verband tussen het volgen van je passie en daardoor iets bijdragen aan de wereld. Precies het thema van mijn eigen zoektocht! Na afloop verzamel ik dus mijn moed. Ik vraag haar of ze mee wil werken aan mijn boek.

Drinken uit je handen

Li An nodigt me uit om haar te interviewen bij een wandellezing op een heus *Dwarslopers Festival* in de

bossen bij Zeist. Terwijl een groep van zo’n dertig man zich om haar heen verzamelt, laat ze kaarten rondgaan van de vier rivieren die Nederland rijk is. “Ik noem mijzelf stroomgebieden mobilisator. Ik wil mensen verbinden met de plek waar hun water vandaan komt.” Dit doet ze bij voorkeur te voet. Zo maakte ze een wandeltocht langs de hele Maas, van de bron in Frankrijk tot de monding in de Noordzee.

Haar passie voor drinkbare rivieren ontstaat bij een protestactie. Als participierend onderzoeker bevaart ze met een groepje van zes kano’s de Rupert River in het Canadese Québec. Doel is om te proberen de bouw van een mega-dam te voorkomen. “Een maand lang kanoden we de hele rivier af. Van de lokale bevolking leerde ik dat ik het water niet hoefde te filteren voor gebruik. Ik kon het overal uit mijn handen drinken. Bij de schoonheid van deze oerervaring voelde ik een traan opkomen. Ik besepte: ons kraansysteem is geniaal, maar eigenlijk is dít normaal.”

Drie jaar later komt ze terug bij de rivier, de dam is inmiddels een feit. “Ik raakte aan de praat met een Cree vrouw, haar familie leefde al generaties lang aan de rivier. De dam had de weg vrij gemaakt voor exploitatie

van de oevers, waarbij vervuiling in het water terecht kwam en zij een kwikvergiftiging opliep. Opnieuw werd ik geraakt, ditmaal door het besef hoe kwetsbaar de schoonheid is die ik eerder had ervaren. Ik realiseerde me dat er maar één iemand of één handeling voor nodig is om een heel systeem te vervuilen.”

De stem van het hart

Als onze groep zich in beweging zet voor de wandeling geeft Li An een opdracht mee: wissel met iemand uit waar jouw hart van gaat zingen. “*Courage* kan staan voor *rage of the heart*. *Coeur* betekent immers hart in het Frans”, moedigt ze ons aan. “Dus onderschat je eigen hart niet.” Mijn wandelmaatje vraagt flink door tijdens ons gesprek en dat is precies de bedoeling, vertelt Li An als we in het bos aangekomen opnieuw een kring maken. “Ik hoor vaak van mensen dat ze zoveel dingen leuk vinden, ze ervaren het als één grote kluwen. Door steeds dieper te vragen, kom je bij de laag eronder.”

Later licht ze toe: “‘Waar gaat je hart van zingen?’ is voor mij zo’n ware vraag. Mensen weten gelijk wat je bedoelt. Alsof het hart een eigen karakter heeft, een eigen stem. Die stem kunnen wij veel meer inzetten om mee te navigeren. Het helpt dat het hart is verbonden met onze ogen. Je kunt het aan onze stralende

ogen zien wanneer we *aan* zijn en ons hart zingt, of wanneer dat niet zo is.”

Fris op koers

Li An verklaart dat ze gebruik maakt van *drie* vragen om haar koers te bepalen:

- Waar gaat mijn hart van zingen?
- Waar ben ik goed in?
- Waar wil ik van betekenis zijn?

Voor zichzelf beantwoordt ze deze vragen als volgt: “Mijn hart gaat zingen van buiten zijn, lopen en drinkbare rivieren. Ik ben goed in verbindingen leggen en door mijn aandacht voor waterkwaliteit wil ik van betekenis zijn voor kwaliteit van al het leven. Met mijn initiatief *Drinkable Rivers* komt dit allemaal samen, daarom ben ik altijd enthousiast”, zegt ze vrolijk. “Om mijn leven actueel en fris te houden, heb ik de gewoonte om deze vragen ieder jaar aan mezelf te stellen, het liefst elk seizoen. Zo kwam ik er bij de voorbereiding van de Maaswandeling achter dat ik graag kinderen wilde ontmoeten. Dat bracht mij op het idee om kinderen te betrekken bij mijn dagelijkse onderzoek naar waterkwaliteit. Ik had ook kunnen veronderstellen: dat weet ik nu wel, waar mijn hart van gaat zingen. Maar dan kom ik *toch* tot een nieuw inzicht.”

De rivier als bloedband

In haar verhaal over *Drinkable Rivers* benadrukt Li An Phoa hoe we via rivieren als een familie met elkaar verbonden zijn.

“Wist je dat in een gezonde bodem dezelfde verhoudingen aan mineralen voorkomen als in een gezond lichaam? Wij *zijn* gewoon de aarde, net als we water zijn. We maken allemaal deel uit van een stroomgebied dat afwatert op een rivier. De bewoners van een stroomgebied zie ik als een familie. Het water is onze ‘bloedband’, die we naast alle mensen ook delen met bomen en vissen die er leven.

Toch spreken we doorgaans van *de* rivier in plaats van *rivier*, óók een wezen. We zien het vooral als verkeersroute van A naar B. We staan er dikwijls niet bij stil dat ons afvalwater via alle riolen in die rivier terecht komt. En dat we het oppervlaktewater weer gebruiken voor drinkwater. Ook in het onderwijsstelsel zie ik terug dat de abstractie toeneemt. Daarom neem ik mijn studenten stevast mee de buitenlucht in. Met mijn nomadische school *Spring College* leer ik mensen om verbinding te maken met zichzelf, elkaar en de plek. Ik combineer het stellen van vragen met wat we van rivieren, bomen, bijen en wolven kunnen leren over de logica van het leven.”

Maaswandeling

In 2018 besloot Li An om in twee maanden tijd de hele Maas af te lopen. Onderweg ging ze in gesprek met bewoners, bedrijven en bestuurders langs de rivier, logeerde ze bij lokale mensen en deed ze onderzoek naar de waterkwaliteit.

“Tijdens de Maaswandeling vonden evenementen plaats met lokale experts zoals vissers en medewerkers van het Waterschap. Daarnaast deed ik onderzoek met schoolklassen. Ik sliep elke dag op een nieuwe logeerplek, vaak bij onbekenden. En ik liep elke dag twintig kilometer. Hoe ik dat deed? Het antwoord is: *bouche et oreille*, van ‘mond tot oor’. Dat werkte zonder het schrijven van een aanvraag, het krijgen van financiering

‘Ik geloof in de mobiliserende werking van krachtige emoties’

Li An Phoa, fotograaf: Martine Sprangers

of het opzetten van een organisatie. Het hielp dat ik van tevoren contact had gelegd met EPAMA, de organisatie die zich over de Maas in Frankrijk ontfermt rond thema's als ecologie en overstroming. Dat bleek een schot in de roos. Via hen kwam ik in contact met boeren, vissers en burgemeesters. Ook scholen werden op de hoogte gebracht dat ik er aankwam en wat ongeveer mijn planning was. Zonder het echt te organiseren zijn de ontmoetingen toen gaan lopen. Ik vond het prachtig om te ervaren dat je op zo'n organische manier iets kunt opzetten dat groter is dan jijzelf."

We doen er allemaal toe

"Mijn doel is om lokale mensen te verbinden met de plek waar hun water vandaan komt. Dat is waar ik voor loop en waar ik mijn leven voor inzet. De rivier helpt mij om concreet te maken dat we iedereen nodig hebben om natuur gezond en schoon te houden. En dat het iedere dag menens is. Het gaat dus niet om 'de overheid' of 'de grote vervuilers'. Ja, óók. Maar ook die zijn weer opgebouwd uit individuen. Door het besef dat we allemaal nodig zijn, kunnen we *radicaal* andere keuzes gaan maken. Met radicaal bedoel ik: vanaf de wortel (*radix*). Van mij zul je daarom niet snel lijstjes met tips krijgen. Ik geloof in de mobiliserende werking van krachtige emoties: dat waar je hart van gaat zingen aan de ene kant en waar je zorg voor wilt dragen aan de andere kant.

Met mijn levenswerk stel ik drinkbare rivieren voor als indicator van een gezonde levensstijl en een leefbare economie. Een drinkbare rivier betekent namelijk dat een heel stroomgebied gezond moet zijn. Tijdens een van mijn wandelingen werd dit idee opgepakt door risicomangers van de Triodos Bank.

Zij hebben dit toekomstbeeld van de drinkbare rivier opgenomen in een rapport en naar De Nederlandsche Bank gestuurd. Ik breng deze indicator ook ter sprake bij de burgemeesters van dorpen en steden langs de Maas. Ik stel hen voor om een burgemeestersnetwerk op te stellen dat zich voor rivieren inzet. Zo ontwikkel ik Drinkable Rivers stap voor stap, net als bij het wandelen waar ik van houd."

Je eigen weg gaan geeft verbinding

"Het vraagt wel een beetje moed om je eigen weg te gaan en deze te blijven volgen. Ik heb in mijn eentje de stap gezet om langs de Maas te wandelen en aan-

De Sint Servaasbrug over de Maas, bij Maastricht

Laura Vegter,
fotograaf:
Martine
Sprangers

Naar de Aarde

In het boek *Naar de Aarde. Hoe word ik een groene pionier?* gaat sociologe Laura Vegter op ontdekkingsreis langs negen Nederlandse Earthkeepers zoals Li An Phoa, Arita Baaijens en Marc Siepman. Ze vraagt hen wat ervoor nodig is om je hart te volgen en meer in verbinding met de Aarde te leven. Door de verhalen van de pioniers weeft de auteur haar eigen ontdekkingen en avonturen – van eurekamoment tot dieptepunt. Voor meer informatie over het boek, de geïnterviewde pioniers en bijeenkomsten, kijk je op naardeaarde.com

Naar de Aarde. Hoe word ik een groene pionier? | Laura Vegter | Trophonios Publishing | € 20,- | ISBN: 9789491728341

dacht te vragen voor waterkwaliteit. Maar dankzij die stap kwam ik juist in verbinding met ruim duizend mensen. Mijn open uitnodiging om een stuk met me mee te komen lopen hielp daarbij. Ook ging ik bij bedrijven op bezoek en onderweg mocht ik bij families blijven slapen. Ik had dagelijks contact met de lokale bevolking, waaronder veel kinderen die meehielpen met het zogenoemde burgeronderzoek.

Tijdens deze ontmoetingen ervaarde ik diepgaand contact, een familiegevoel. In je eentje voor iets kiezen kan dus wel degelijk verbinding geven. Misschien nog wel meer dan bij het volgen van een zogenaamde maatschappelijke norm met het idee van 'erbij horen'. De natuur opzoeken helpt mij om uit te zoomen en me niet teveel aan te trekken van wat de norm lijkt.

Als iedereen volgt wat hij of zij te doen heeft, kan dat samengaan tot een moeiteloos functionerend geheel. Het gaat erom dat ieder zijn of haar eigenheid ontdekt. Een zingend hart helpt daarbij.”

Dit interview verscheen eerder in het boek 'Naar de Aarde. Hoe word ik een groene pionier?' (zie kader hierboven)

Op de website van Drinkable Rivers vind je inspiratie, filmpjes en rivierdata voor een drinkbare Maas: drinkablerivers.org